

MẤY KINH NGHIỆM VỀ XÂY DỰNG MẶT TRẬN DÂN TỘC THỐNG NHẤT CỦA ĐẢNG TRONG THỜI KỲ CÁCH MẠNG DÂN TỘC DÂN CHỦ

Ngô Văn Minh^(*)

Một thành công lớn của Đảng ta trong lãnh đạo cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân là đã xây dựng thành công Mặt trận Dân tộc thống nhất. Nghiên cứu chính sách mặt trận và công tác mặt trận của Đảng thời kỳ này, chúng ta có thể rút ra được **những kinh nghiệm quý báu**.

Một là, phải nhận thức đúng vị trí, ý nghĩa chiến lược lâu dài của công tác mặt trận

Trong quá trình lãnh đạo cách mạng, Đảng và Hồ Chủ tịch luôn xem chính sách mặt trận và công tác mặt trận là một nội dung quan trọng trong toàn bộ công tác cách mạng. Hồ Chủ tịch khẳng định: "Trong cách mạng dân tộc dân chủ nhân dân cũng như trong cách mạng xã hội chủ nghĩa, Mặt trận dân tộc thống

nhất vẫn là một trong những lực lượng to lớn của cách mạng Việt Nam"⁽¹⁾. Đảng và Hồ Chủ tịch thường xuyên nhắc nhở, phê bình những trường hợp nhận thức không đúng về mặt trận của những đảng viên và tổ chức đảng.

Khi chưa giành được chính quyền, Mặt trận đi sâu tuyên truyền vận động và tổ chức quần chúng đấu tranh đòi dân sinh dân chủ, tiến tới khởi nghĩa giành độc lập. Cách mạng Tháng Tám đã chỉ ra một bài học có ý nghĩa là, mặc dù có chưa tới 5.000 đảng viên nhưng nhờ xây dựng và lãnh đạo được Mặt trận Việt Minh, có hệ thống tổ chức cơ sở rộng khắp nước với hàng triệu hội viên nên khi bước vào tổng khởi nghĩa, Đảng đã thông qua tổ chức này để huy động toàn dân siết chặt đội ngũ, triệu người như một, nổi dậy giành chính quyền trong cả nước. Khi đã giành được chính quyền, Mặt trận trở thành cơ sở chính trị, là chỗ dựa của Đảng và chính quyền nhân dân, giữ mối liên hệ mật thiết giữa Đảng với

^(*) TS. Sử học, Học viện Chính trị - Hành chính khu vực III, Học viện CT-HCQG Hồ Chí Minh

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh, *Toàn tập*, t.10, Nxb CTQG, HN. 1996, tr.605

dân, động viên, đoàn kết toàn dân thực hiện nhiệm vụ chính trị xây dựng và bảo vệ Tổ quốc. Thực tiễn lịch sử cho thấy, ở đâu chú ý đến chính sách mặt trận, công tác mặt trận, biết dựa vào dân, phát huy được sức mạnh của dân thì ở đó hoàn thành tốt nhiệm vụ của Đảng và Nhà nước. Ở đâu xa rời dân, không chú ý đến công tác mặt trận sẽ dẫn đến khuyết điểm, thậm chí đi đến sai lầm nghiêm trọng. Với ý nghĩa lý luận và thực tiễn như vậy cho thấy, việc đánh giá đúng vị trí, vai trò của Mặt trận, tổ chức và lãnh đạo tốt công tác mặt trận là một thành công rất lớn của Đảng ta, điều mà không phải bất cứ đảng cách mạng nào trên thế giới cũng có thể làm được một cách thắng lợi.

Hai là, phải xác định đúng đắn chiến lược cách mạng khi xây dựng Mặt trận

Công việc đầu tiên của một đảng cách mạng là phải xác định cho được chiến lược cách mạng đúng đắn và sách lược cách mạng cụ thể trong từng giai đoạn. Nếu không sẽ mất phương hướng, không thể tập hợp được sự liên minh trong Mặt trận Dân tộc thống nhất, sẽ không xác định được động lực cách mạng, lực lượng cách mạng, không lôi cuốn được bạn đồng minh, hoặc nguy hại hơn là có thể đẩy bạn đồng minh về phía đối lập, làm suy yếu lực lượng cách mạng.

Ngay từ khi ra đời, Đảng ta đã chỉ ra kẻ thù chung của dân tộc là đế quốc xâm lược và tay sai của chúng. Trong từng giai đoạn, tùy theo điều kiện cụ thể Đảng đã xác định kẻ thù của cách mạng. Đảng luôn tuyên truyền giác ngộ cho đảng viên và quần chúng sự cần thiết phải biết phân biệt kẻ thù ở các mức độ khác nhau, cũng như sự cấu kết của các loại kẻ thù. Từ chỗ xác định đúng kẻ thù trong từng giai đoạn cách mạng Đảng đi đến tìm bạn đồng minh, sắp xếp lực

lượng trong Mặt trận cùng nhau hướng đến kẻ thù chung.

Quan điểm của Đảng ta là xây dựng tổ chức Mặt trận Dân tộc thống nhất rộng rãi và bền vững. Nhưng mặt trận là một thể thống nhất mâu thuẫn bao gồm nhiều giai tầng và cá nhân khác nhau liên hiệp lại theo một mục tiêu chung. Ngoài những giai cấp cơ bản còn có những bạn đồng minh khác nên phải biết sắp xếp lực lượng một cách hợp lý. Muốn làm được điều này đòi hỏi phải có lập trường giai cấp vững vàng, khách quan, không hẹp hòi, song cần đánh giá đúng vai trò, khả năng của bạn đồng minh trong Mặt trận. Phải xác định rõ ràng giai cấp nào là động lực, giai cấp nào giữ vai trò lãnh đạo cách mạng; giai cấp, tầng lớp nào là bạn đồng minh gần gũi, lâu dài, hoặc chỉ là tạm thời có điều kiện.

Trong lãnh đạo cách mạng dân tộc dân chủ, Đảng ta chú ý phân tích thái độ chính trị của từng giai tầng trong Mặt trận để sắp xếp vị trí bạn đồng minh, chỉ ra thái độ chính trị của từng giai cấp, tầng lớp. Đảng cũng thường xuyên nhắc nhở, trong chính sách mặt trận phải có thái độ chân thành cởi mở, quan tâm đúng đắn đối với từng thành viên, phải đoàn kết theo nguyên tắc: đoàn kết thành thực, thống nhất hành động, hợp tác lâu dài và đấu tranh trên tinh thần xây dựng, không ngừng phấn đấu củng cố và mở rộng Mặt trận để Mặt trận thực sự trở thành nơi thể hiện ý chí và nguyện vọng của các tầng lớp nhân dân.

Ba là, phải tìm điểm tương đồng, quan tâm đến lợi ích chung và giải quyết đúng đắn các mối quan hệ trong nội bộ Mặt trận

Mặt trận Dân tộc thống nhất là một tổ chức vừa có tính chất liên hiệp giai cấp lại vừa có tính chất quần chúng. Do đó,

những thành viên trong Mặt trận ngoài sự nhất trí trên những vấn đề chung, cơ bản, tất yếu sẽ có sự khác nhau trên những vấn đề cụ thể do mỗi thành viên đều có lợi ích riêng, chính kiến riêng của mình. Vấn đề quan trọng hàng đầu là phải có một cương lĩnh chung, phải tìm ra những điểm tương đồng giữa các thành viên, tránh xoáy vào những bất đồng. Cương lĩnh đề ra phải thể hiện được sự quan tâm đến lợi ích của các tầng lớp nhân dân trong Mặt trận, làm sao cho mỗi tầng lớp đều thấy mình có lợi. Có như thế họ mới tha thiết tham gia Mặt trận.

Đảng ta đã tìm ra được những điểm chung để tập hợp lực lượng trong Mặt trận Dân tộc thống nhất theo từng giai đoạn cụ thể. Điều này được thể hiện rất rõ ở phương châm và khẩu hiệu do Đảng đưa ra. Đảng biết tùy tình hình mà đưa ra khẩu hiệu thích hợp, phù hợp với sách lược trong từng giai đoạn để tập hợp lực lượng. Tất nhiên, trong khi đề ra những mục tiêu cụ thể cho từng giai đoạn, một nguyên tắc quan trọng phải quán triệt là không được quên mục đích cuối cùng.

Yêu cầu cơ bản để đảm bảo sự bền vững của Mặt trận là các thành viên phải đặt mục tiêu chung lên hàng đầu. Khi có những bất đồng cục bộ phải giải quyết trên cơ sở hiệp thương dân chủ, tôn trọng lẫn nhau, chân thành hợp tác và thống nhất hành động dựa trên nguyên tắc củng cố khối đoàn kết và tăng cường sức mạnh của Mặt trận. Giải quyết vấn đề này chính là giải quyết mối quan hệ trong nội bộ Mặt trận, bao gồm mối quan hệ dân tộc và giai cấp, mối quan hệ giữa tranh thủ tầng lớp trên với phát động quần chúng cơ bản.

Để phục vụ lợi ích chung, qua mỗi giai đoạn cách mạng, Đảng đều có sự thay đổi chính sách cho phù hợp. Trong mối quan hệ giữa liên minh công - nông - trí thức với Mặt trận, Đảng luôn xác định khối liên minh này là trụ cột. Không có khối liên minh công - nông - trí thức, không thể tập hợp được các tầng lớp nhân dân khác để thành lập Mặt trận dân tộc thống nhất rộng rãi và bền vững: Mặt khác, Mặt trận càng được mở rộng thì khối liên minh công - nông - trí thức càng được củng cố. Không được đặt Mặt trận lên trên khối liên minh công nông, nhưng cũng không được nhấn mạnh một chiều đến liên minh công nông mà không chú ý tranh thủ các giai cấp tầng lớp khác, vì như vậy là cô lập hẹp hòi, làm suy yếu Mặt trận. Trong công tác mặt trận, tuy có nơi có lúc cần thiết phải có sự nhân nhượng giữa các thành viên nhưng không được nhân nhượng những vấn đề thuộc về lợi ích cơ bản của công nông, bởi lợi ích đó thống nhất với lợi ích chung của cả dân tộc. Đây là vấn đề nguyên tắc đã được nêu lên trong *Sách lược vấn tắt của Đảng năm 1930*: "Trong khi liên lạc với các giai cấp, phải rất cẩn thận, không khi nào nhượng một chút lợi ích gì của công nông mà đi vào đường thỏa hiệp"⁽¹⁾.

Việc giải quyết mối quan hệ giữa tranh thủ tầng lớp trên đi đôi với phát động quần chúng cơ bản là vấn đề phức tạp, đòi hỏi phải có giải pháp khéo léo. Ngay từ năm 1934, đồng chí Nguyễn Văn Cừ đã lưu ý, trong cách mạng dân tộc dân chủ, chính sách mặt trận của Đảng là trong khi chủ trương liên minh với các đảng phái thuộc tầng lớp trên, phải luôn coi trọng cái nền tảng là sự liên minh của các lực lượng quần chúng cơ bản. Chính nhờ giải quyết tốt mối quan hệ này nên Đảng đã thu hút được

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh, *Sdd*, t.3. tr.3

những người tiên bộ có tinh thần dân tộc trong giai cấp địa chủ, tư sản dân tộc và những người thuộc tầng lớp trên của giai cấp phong kiến, nhất là trong cuộc vận động giải phóng dân tộc những năm 1939 - 1945.

Bốn là, ở mỗi thời kỳ, mỗi giai đoạn cách mạng cụ thể phải lựa chọn hình thức tổ chức và có phương pháp hoạt động thích hợp

Để thích ứng với sự thay đổi của tình hình, cần có lựa chọn hình thức tổ chức và phương pháp hoạt động cụ thể của Mặt trận cho từng thời kỳ một cách khéo léo, sáng tạo. Đảng ta đã có nhiều kinh nghiệm trong vấn đề này. Tùy theo mỗi giai đoạn mà tên gọi và cách tổ chức của Mặt trận có sự thay đổi khác nhau. Đồng thời, tùy theo yêu cầu cụ thể mà trong vấn đề thành lập Mặt trận, Đảng vừa có chủ trương thành lập Mặt trận có tính lâu dài với hệ thống đầy đủ từ Trung ương xuống các cơ sở, lại có những tổ chức, những hình thức thống nhất hành động trong từng giai đoạn nhằm phục vụ cho một nhiệm vụ cụ thể của cách mạng. Cũng có khi, trong một giai đoạn nhất định (như trong kháng chiến chống Mỹ, cứu nước), Đảng không chỉ chủ trương thành lập một mà là hai đến ba hình thức mặt trận.

Phương thức hoạt động của Mặt trận cũng phải thật phong phú nhằm đưa hoạt động của Mặt trận từ thấp đến cao, tranh thủ mọi khả năng có được để hoạt động. Trong đấu tranh cách mạng giải phóng dân tộc, Mặt trận đã sử dụng nhiều hình thức đấu tranh từ mít tinh biểu tình đến đình công, giành chính quyền; sử dụng mọi khả năng hợp pháp và nửa hợp pháp; kết hợp những tổ chức

quần chúng, cả với những tổ chức không có điều lệ như hội đồng tương tế, hội ái hữu..., kết hợp cả công khai với bí mật để đưa phong trào đi lên và sử dụng mọi khả năng để tập hợp quần chúng, giáo dục và lãnh đạo quần chúng đấu tranh. Khẩu hiệu và tên gọi của Mặt trận cũng thay đổi theo từng giai đoạn cho thích hợp. Thực tiễn cho thấy, nội dung và phương pháp hoạt động của Mặt trận càng phong phú, đa dạng bao nhiêu thì Mặt trận càng hoạt động có hiệu quả, sâu rộng bấy nhiêu.

Năm là, phải đảm bảo sự lãnh đạo của Đảng đối với Mặt trận

Giữa Đảng và Mặt trận có mối quan hệ mật thiết với nhau. Muốn cho Mặt trận phát triển bền vững, đúng hướng, yêu cầu có tính nguyên tắc là phải không ngừng tăng cường vai trò lãnh đạo của Đảng đối với Mặt trận.

Đảng là một thành viên trong Mặt trận, nhưng là một thành viên đặc biệt. Đảng không chỉ đề ra chủ trương, chính sách đúng đắn để tổ chức, thống nhất Mặt trận mà còn là người lãnh đạo Mặt trận. Muốn thể hiện vai trò lãnh đạo của mình và để cho các thành viên trong Mặt trận chấp nhận thì "Đảng không thể đòi hỏi Mặt trận thừa nhận quyền lãnh đạo của mình, mà phải tỏ ra là một bộ phận trung thành nhất, hoạt động nhất và chân thực nhất. Chỉ trong đấu tranh và công tác hằng ngày, khi quần chúng rộng rãi thừa nhận chính sách đúng đắn và năng lực lãnh đạo của Đảng, thì Đảng mới giành được địa vị lãnh đạo"⁽¹⁾. Ngoài việc đề ra cương lĩnh của Đảng - đây là cương lĩnh tối đa và cương lĩnh của Mặt trận là cương lĩnh tối thiểu, Đảng còn phải không ngừng củng cố và tăng cường khối liên minh công nông vì đây là lực

⁽¹⁾ Hồ Chí Minh, *Sđd*, t.3, tr.139

(xem tiếp trang 54)

vật chất và tinh thần của nhân dân lao động, để mọi người cùng đồng thuận và ra sức thực hiện. Trong quá trình triển khai thực hiện các chính sách về an sinh xã hội, cần nắm vững tư tưởng chỉ đạo của Đảng và Nhà nước: Coi tăng trưởng kinh tế là cơ sở, nền tảng cho việc thực hiện chính sách an sinh xã hội và thực hiện tốt chính sách an sinh xã hội là động lực mạnh mẽ thúc đẩy tăng trưởng kinh tế. Nếu chỉ tập trung cho việc thực hiện chính sách an sinh xã hội mà xem nhẹ tăng trưởng kinh tế sẽ dẫn tới hậu quả nền kinh tế lâm vào tình trạng suy giảm và mục tiêu cao cả của chính sách an sinh xã hội cũng không thể trở thành hiện thực.

- Cần có sự phối hợp chặt chẽ giữa chính quyền, Mặt trận Tổ quốc và các tổ chức chính trị - xã hội dưới sự lãnh đạo của cấp ủy đảng, phát huy sức mạnh tổng hợp của cả hệ thống chính trị trong thực hiện các chính sách an sinh xã hội. Tuy nhiên, trong quá trình phối hợp cũng cần xác định rõ cơ quan hoặc đơn

vị đóng vai trò chủ trì, có trách nhiệm thường xuyên theo dõi, kiểm tra, giám sát, tổng hợp báo cáo kết quả việc thực hiện, tránh tình trạng chỉ kêu gọi trách nhiệm chung chung, nhưng cuối cùng không rõ trách nhiệm thuộc về ai.

- Tiến hành tổng kết thực tiễn, đúc rút kinh nghiệm của Thành phố qua nhiều năm triển khai thực hiện, đồng thời trao đổi, học hỏi kinh nghiệm của các địa phương khác để bổ sung, hoàn thiện các cơ chế chính sách về an sinh xã hội, nhằm từng bước nâng cao chế độ ưu đãi đối với các đối tượng được hưởng thụ chính sách an sinh xã hội trên địa bàn Thành phố.

- Huy động lực lượng toàn xã hội, bao gồm các tầng lớp nhân dân thành phố, người Việt Nam định cư ở nước ngoài và bạn bè quốc tế cùng tham gia thực hiện các chương trình an sinh xã hội. Nếu không thực hiện xã hội hóa, huy động sức mạnh to lớn của nhân dân thì các chương trình an sinh xã hội không thể triển khai mạnh mẽ và rộng khắp. □

MẤY KINH NGHIỆM VỀ XÂY DỰNG MẶT TRẬN DÂN TỘC THỐNG NHẤT...

(tiếp trang 17)

lượng, là chỗ dựa vững chắc của Đảng. Cán bộ, đảng viên của Đảng phải tỏ rõ tính tiên phong gương mẫu trong mọi phong trào cách mạng của quần chúng. Đây là ba yếu tố quan trọng để Đảng có khả năng và uy tín tranh thủ được tất cả mọi lực lượng và cá nhân tiến bộ vào Mặt trận.

Công cuộc đẩy mạnh CNH, HĐH đất nước hiện nay càng đòi hỏi phải tăng cường và đổi mới phương thức lãnh

đạo của Đảng trong việc xây dựng, ban hành cơ chế, chính sách, tạo điều kiện để Mặt trận phát triển đúng định hướng chính trị, đảm bảo nguyên tắc đại đoàn kết trên nền tảng khối liên minh công - công - trí thức, giải quyết tốt các mối quan hệ lợi ích, thể hiện tinh thần cởi mở, tạo được sự đồng thuận xã hội, lấy mục tiêu dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh làm điểm tương đồng. □